

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

6 Quot, & quibus modis societas finiatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

titis, non potuit, nequaquam fit commune huiusmodi damnum societati. Item quia tecum societatem coiti, Titius, qui tibi erat inimicus, mutauit testamentum, in quo me heredem scripserat, aut cum id facere deliberasset, non fecit, damnum hoc non debet esse commune. Præterea damnum personæ commune non fit cum socio: veluti si cui ex sociis fractum est crus, vel brachium, vel debilitatum membrum; aut si serui, vel famuli, vulnerati, vel debilitati sunt, nisi quantum ad id, quod est in medicos impensum, aut quatenus serui sunt minoris æstimationis effecti, quia minus utiles, & apti. *l. Cum duobus. §. Damna. ff. Pro socio.* Damnum itidem, quod dolo, vel culpa Titij contingit, non fit eum altero socio commune: Ut si Titius societatis causa, iter faciens, eam viam dolo, vel culpa ingressus est, quam non periculis expositam, eum tamen tutiorem aliam viam eligere potuisset, nè in latrones incidere.

Quintò quaeritur, An inter socios pactum esse queat, ut vnus duas lucris partes habeat, & damni tertiam tantummodo partem sentiat, alter duas damni partes, tertiam verò lucris partem ferat? De hac controuersia dixi supra.

Sextò quaeritur, An valeat pactum, quo inter socios conuentum est, ut qui ex eis minorem portionem in societatem contulit, æqualem habeat lucris partem, atque ij, qui maiorem portionem impenderunt? Corneus *consil. 187. libro 3. vers. Nec obstat, quod illi tres*, ait, huiusmodi pactum valere. Sed hanc sententiam *lib. 3. Variarum resolutionum cap. 2. num. 3. vers. ex hoc dubio*, confutat Couarruias. At profecto Corneus suam opinionem confirmat auctoritate Bartoli in *consil. 98. Saliceti in l. Mutius. ff. Pro socio, numero 8. & Glolle, & Raphaelis Fulgosh in l. Si non fuerint. ff. Pro socio.* Dicendum mihi videtur, quando vnus pecuniam in commune confert, alter suam operam tantum, quæ plus æstimatur, quam pecunia, tunc lucrum esse posse commune, non item damnum fortis, siue capitis, quod in societatem confertur: quia potest is, qui operam ponit, eam alteri socio locare minori pretio. At verò quando sociorum singuli suam pecuniam in commune impendunt, tunc pactum non valet, ut qui minorem portionem contulit, sit æqualiter lucris particeps.

Septimò quaeritur, An portio sit iniqua inter socios, quorum quisque ex suo patem portionem in societatem deducit, ut imparem lucris portionem habeat? Corneus, & Couarruias dicunt iniquam esse portionem. Certè id locum habet in his, qui pares pecuniarum partes, & fortis in commune contulere; non tamen in his, quorum vnus solam operam suam, vel diligentiam adhibet, quia tunc potest eam sociis locare minori pretio, quam sit lucris portio ex negotiatione descendens.

Octauò quaeritur, Quæ impensæ sociorum debeant esse communes? De hac te Angelus in *verbo Societas. i. numero 12. Siluester eodem verbo. i. quæst. 12. Armilla eodem verbo. num. 13.* Respondeo in hunc modum: In primis, is qui operam suam in commune collocat, impensas habere debet ex ipsa societate; vel si nauiget, vel iter ad nundinas suscipiat, Baldus, Cynus, Paulus, Salicetus *l. i. Cod. Pro socio.* Verum dubiæ quaestionis est, an deducere eas impensas debeat, quas alioqui domi suæ fecisset? Nauarrus in *Manuali, capite 17. numero 383.* sentit eas non oportere deducere. Siluester *verb. Societas, primo. quæst. 12.* vult eas oportere deducere. Nobis verò videtur non oportere deducere, quando de hac expressè inter socios conuenit, aut quando gentis, vel populi consuetudo habuerit, ut sint communes. Alioqui vera est Siluestri sententia. Impensæ itidem causa societatis fieri dicuntur, quando sunt necessariæ, vel utiles societati: ut si conuocantur iumenta, vel nauigia ad merces exportandas, vel traiciendas, vel dolia ad asseruandum vinum, mel, vel oleum, vel horrea ad frumentum recondendum; vel si aliquid impendatur ad merces ipsas meliores redendas. Illæ item impensæ, quas facit vnus ex sociis

iter faciens pro societate, vel cum famulos conuertit, velitorum opera utatur. Si quid itidem impendat in medicos, quia laborans pro societate in morbo incidit. *l. Cum duobus. §. Damna. ff. Pro socio.* Quæres, quid dicendum, si marginata tibi vendendo dederò, ut si ea deceti vendidisses, redderes mihi decem: Si pluris, quod excedit, tu haberes? mihi videtur, si animo contrahendæ societatis id actum sit, pro socio esse actionem: sin minus, præscriptis verbis. Et in *l. Si vnus ex sociis rem communem vendiderit, consensu sociorum pretium diuidi debet, ita ut ei caueatur, indolem eum futurum. Quod si iam damnum passus est, hoc ei præstabitur. Sed quod dicendum, cum vnus sociorum alterum in societatem admittit in sociis reliquis sociis? l. Qui admittitur. ff. Pro socio, ita legimus: [Qui admittitur socius, ei tantum socius est, qui admittit. Et rectè. Cum enim societas consensu contrahatur, socius mihi esse non poterit, quem ego socium esse noui. Quid ergo si socius meus cum admittit? Et soli socius est.] Sic ibi. Sed quid itidem de socio iudicandum, qui rem communem in negotiationem datam, in suos usus conuertit? *l. Rei communis. ff. Pro socio, dicitur: [Rei communis nomine cum socio furti agi potest, si per fallaciam, dolbove malo amouit, vel rem communem celandi animo contrahat.]**

Quot, & quibus modis societas finitur.

CAPVT VI.

PRIMO quaeritur, Quibus modis iure communi societas dirimatur? Respondeo, quinq; modis: renuntiatione, morte, negotiatione, siue publicatione bonorum, eorumdemque cessione. *l. Societas in corre. & l. Si Titius. §. Societas. & l. Actionem. ff. Pro socio. Inst. de societate. §. Item.*

Secundò quaeritur: Quomodo societas renuntiatione soluat? *Inst. de societate. §. Manet,* societas dirimitur voluntate, & consensu sociorum. Fit autem renuntiatione duobus modis, expressè, & tacite: Expressè quidem, quando socij specialiter societatem ex communi consensu dissoluant. Tacite verò fit renuntiatione, cum separatim socij simul agere, & negotia ceperunt, hoc est, quisque sibi. *l. Itaque eum separatim. ff. Pro socio.*

Quæres, quid si vnus tantum sociorum renunciet societati? Respondeo in primis; Si id dolo male fecerit, ut commodium, vel lucrum obueniens, quod ipse fortassis nouit sociis in sociis, solus habeat, is nihilominus lucrum cum aliis communicare debet. *l. Actione. §. diximus. ff. Pro socio.* Quid si non omnes socij renuncient, verum eorum aliquis dilentiat? Respondeo, renuntiare omnes oportere, ut dissociati intellegantur; alioqui si vnus tantum dilentiat, socios à se quidem liberabit, se autem ab illis non item. Et ideo si quid lucris postea factum sit, eius partem non capit: at si damnum acciderit, eius esse debet ex quo particeps, nisi renuntiatione necessitate quadam facta sit. *l. Actione. §. Hæc ita. ff. Pro socio.* Renuntiatione fit per ipsum socium, non per eius dominum. *l. Si id. §. si seruus. ff. Pro socio,* & fit socio præsentis, non absente. Vnde vnus ex sociis cum renunciat, reliquos debet certiores facere, si in sociis illis sit renunciata societas, quoad rescierint, lucrum, quod acquisierit is qui renunciat, commune esse debet: damnum autem, si quod euenerit, illius solum erit, qui renunciat. *l. Sed & si socius. §. si absenti. ff. Pro socio.* Verum poteritne quis per procuratorem renuntiare? Potest per procuratorem, siue specialem, siue generalem, qui liberam habet bonorum administrationem. *l. Actione. §. Renuntiare. ff. Pro socio.* nisi prohibuerit eum dominus specialiter renuntiare. Item curator futuri hominis potest renuntiare. *l. Sancimus. C. Pro socio.* Quid si procuratori vnus sociorum renuntiatione facta sit? Respondeo, Si procurato-

tori vnus socij fuerit renuntiatum, non obesse abfenti renuntiationem, priusquam socius abfens eam fuo procuratori factam habuerit ratam. *l. Actione. §. Item scriptum. ff. Pro socio.*

Tertio quaeritur, quomodo societas finiatur morte? Respondeo, finiri, si vnus ex sociis moriatur. *l. Actione. ff. Pro socio:* quod quidem locum habet, non solum in morte naturali, sed etiam civili, vt puta, si socius maximam, aut mediam capitis diminutionem passus sit. *l. Verum. §. Societas. ff. Pro socio.* Vnde fit, vt societas dissoluatur vno ex sociis refectione solenni voto proficiente. Morte autem ita dirimitur societas, vt nec pacto quidem ad heredem transire possit. *l. Adeo. & l. Nemo. ff. Pro socio.* Hoc locum habet in priuatis societatibus: nam in societate veltigalium nihilominus manet societas post mortem alicuius, sed ita demum, si pars defuncti ad personam heredis eius ascripta sit, vt heredi quoque conferre oporteat, quod ipsum ex causa assequendum. Ad heredem igitur transit societas veltigalium, quando inter socios conuenit, vt transeat ad heredem societatis: ita tamen vt haeres sit persona idonea. *l. Adeo. & l. Verum. §. In heredem. ff. Pro socio.* Ratio huius est, quia certam personam elegit, qui contrahit societatem, & sepe contingit, vt haeres tam idoneus non sit, atque erat defunctus socius.

Quarto quaeritur, Quo modo distrahatur societas sine, & exitu negotiationis? Certè etiam societas causa negotiationis contracta sit, eo ipso finitur negotiatione dissoluitur. *l. Actione. §. Item si alicuius. ff. Pro socio.* Dimittit quoque societas rebus, quæ sunt in commune collatae, omnino peremptis: nam sicut mortuus personis finitur, sic etiam extinctis rebus. *l. Verum. §. Societas. ff. Pro socio.* Quares, an etiam societas soluatut pereunte forte principali? Respondeo, solui, nec cogitur, qui fortem in commune contulit, iterum fortem in societatem dare, eò quod sit finita societas.

Quinto quaeritur, Quo modo finiatur societas publicatione bonorum? Profeclo si bona socij ob delictum publicentur, socius non cogitur cum fisco societatem inire. *l. Actione. §. Publicatione. ff. Pro socio.* Denique si vnus ex sociis re alieno oppressus cessent bonis suis, desinit societas. *l. Actione. §. 1. ff. Pro socio.* Soluitur quoque societas contracta cum seruo manumissione, vel alienatione: quod si in eadem, mutato statu, seruus permanferit, alia inchoatur. *l. Si id. §. ff. Pro socio.*

De societate animalium, quam vulgò foccitam appellant.

CAPVT VII.

DE societibus animalium agunt S. Bernardin. *par. 2. serm. 40. art. 1. cap. 1. 2. & 3. & art. 2. cap. 1. 2. & 3. S. Antoninus par. 2. titu. 1. cap. 7. num. 39. & sequentibus.* Petrus Perusinus in *tract. De duob. fratrib. par. 5. q. 2. 4. & sequentibus.* Angelus cognomento de Periglis *tract. De societibus. par. 2.* Conradus de *contract. q. 88. vsque ad questionem 91.* & Angel. Siluest. in *verb. Societas 2.* Rosella 3. Pisanella *vsura 2.* Fabienus *vsura 3.* Arnulla *societas. num. 10. & seqq.* Iurisconsulti partim in *l. in cap. Pro socio, partim in l. Si pacifenda. Cod. De pactis.* Asten. in *Summa. part. 1. lib. 3. titu. 12.*

Primo quaeritur, quorum animalium soleat societas contrahi? Respondeo, maiorum, & minorum animalium, hoc est, armentorum, vt equorum, bouum, asinorum, & peregum, vt ouium, caprarum, porcorum. In his societibus communiantur fetus animalium, lac, butyrum, lana, pelles, & alij generis fructus. Communiantur quoque impensæ, quæ fiunt, & damna, quæ euenerint. Præterea huiusmodi societates, quando sunt animalium maiorum, contrahi solent ad quinquennium, quando minorum, ad triennium. Angelus, *Societas 2. nu. 5.* Siluest. *cod. verb. 2. q. 6.*

Instit. Moral. Pars 3.

Secundo quaeritur, Quot modis soleant animalia dari, & tradi? Respondeo, multis modis: Aut enim mutua dantur, aut venduntur, aut locantur, aut dantur in societatem. Hanc quaestionem agit Conradus de *contract. q. 88. vsque ad 91.* Et Angel. & Siluest. in *verb. societas 2.* & ceteri superius allati scriptores.

Vt ad primum veniamus: Animalia dari solent in modum locationis, & conductionis: & hoc dupliciter: aut enim qui dat animalia. V. g. qui dat centum oves rustico, est locator animalium, puta, ouium: aut est conductor operæ, quam ipsi rusticus locat. Est locator ouium, quia eas rustico locat ad aliquos vsus certo pretio à rustico accepto. Locat enim eas rustico, vt ipse rusticus ex iis colligat fætus, lanam, lac, & pelles: aut vt suum agrum stercoret, aut conducit rusticus tauros, vel equos, vt vaccas suas, vel equas fecundet, vel vt agros suos colat. Et tunc is, qui tradet oves, vel alia animalia, & qui recipit, tenentur legibus, non societatis, sed locati, & conducti. Et proinde qui centum oves dat, nihil participare potest nisi pretium locationis iustum, & debitum. Si igitur oves suas pretio locauit rustico, potest vel totum pretium, vel pretij partem à rustico exigere in pecunia, aut in fructibus ouium, & tunc, siue proueniat fructus ex animalibus, siue sit item fructus copiosus, & magnus, siue tenuis, & parcus, is qui dat animalia, debet aliquid vt iustam mercedem habere, quia non dedit animalia in societatem, sed locauit. Item sicut dominium animalium penes se retinet, sic etiam periculum, & damnum sustinere compellitur. Conductor verò tenetur ex dolo, & culpa etiam leui, quia contractus est in bonum vtriusque; non tamen ex culpa leuissima, vel ex casu fortuito. Item quando is, qui recipit animal, locat operam suam ad custodiendum, & pascendum animal, debet iustum pretium habere, si ille exigat.

Tertio quaeritur, An cum Titius animal dat Caio in locatum, possit cum eo pacisci, vt Caius omne periculum suscipiat, ita vt in omnem euentum reddere debeat quantum animal valet, cum casu fortuito perierit? Rosella in *verb. vsura. 2. num. 1.* Pisanella *cod. verb. §. 1. in Addit. 2.* Siluest. *societas 2. q. 2.* sentiunt, pactum hoc esse quidem præter, non tamen contra naturam locationis, ac proinde non esse ex ipsa rei natura iniuriam; sed euitandum tamen ac fugiendum, quia est in fraudem legis, & quia habet speciem vitiæ. Non esse contra naturam locati, & conducti probant illi auctores, quia *ex cap. 2. de deposito, & ex l. in nauis, & l. Qui mercedem, ff. Locati.* potest conductor rem locatam suo periculo suscipere. Conradus de *contractibus. q. 91. Coroll. 3. concl. 2.* videtur docere, iniuriam esse ex natura rei pactum, quia perinde est, ac si Titius mutuum dedisset Caio tantum pecuniam, quantum valet animal, vt tantumdem sibi reddat Caius, & præterea mercedem: tum etiam quia idem esset, ac si Titius Caio vendidisset animal, expectata ad tempus solutione pretij, & ob id plures vendidisset.

Dicendum existimo; In primis, si Titius animal det Caio non ad omnem, sed ad certum vsum, vt videlicet agrum suum colat, aut vt onus portet, & vehat: vel ad quemlibet alium vsum, non eum, quo res confestim consumitur, & perimitur, aut venditur, & alienatur, tunc pactum non est contra, sed præter naturam locati, & conducti: *& hoc colligitur ex capite 2. de deposito:* idemque, quantum ego quidem conicio, dicere voluerunt Rosella, Pisanella, & Siluest. Nec tamen Conradus contrarium his sensit, & dixit. Hoc etiam ratione ipsa confirmari videtur: nam tunc conductor rem locatam non recipit in omnem vsum, sed in certum, vt ipsi interuiat, salua, & integra substantia rei: ac proinde si re aliter vitatur, peccat contra leges, & iura locati, & conducti. At verò si conductor animal recipiat in omnem vsum, etiam eum, quo statim res consumitur, & perit, aut distrahitur, & alienatur, ita vt tantumdem reddere cogatur, quanti animal estimatur, siue deterius sit factum, siue secus, ac etiam si casu fortuito perierit, videtur ex natura rei vfurarium esse pactum. Et hoc est quod argum. Conrad. probare contendunt: hoc enim perinde est, ac si Titius Caio animal mutuum da-

K k ret,